

امانت داری تا به کجا؟

عَنْ كُمَيْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ فِي وَصِيَّتِهِ إِلَيْهِ: يَا كُمَيْلُ، اعْلَمْ وَأَفْهَمْ إِنَّا لَا نُرَخِّصُ فِي تَرْكِ آدَاءِ الْأَمَانَاتِ لِأَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ، فَمَنْ رَوَى عَنِّي فِي ذَلِكَ رُخْصَةً فَقَدْ أَبْطَلَ وَائْتَمَ، وَجَزَاؤُهُ النَّارُ بِمَا كَذَّبَ. أَقْسَمْتُ لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ لِي قَبْلَ وَفَاتِهِ بِسَاعَةٍ مَرَارًا ثَلَاثًا: يَا أَبَا الْحَسَنِ، أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَى الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ فِيمَا قَلَّ وَجَلَّ حَتَّى فِي الْخَيْطِ وَالْمَخِيطِ الْوَصِيَّةِ.^۱

امیرالمؤمنین علیه السلام در وصیتشان به کمیل چنین فرمودند: ای کمیل، بفهم و بدان که من برای هیچ یک از مردم بازنگرداندن امانت را اجازه نمی‌دهم. هر کس از من در این موضوع اجازه‌ای نقل کند باطل گفته و گناهکار است، و کیفرش به واسطه ی دروغی که گفته، آتش است.

سوگند می‌خورم که ساعتی قبل از وفات رسول خدا صلی الله علیه و آله، آن بزرگوار این سخن را سه بار تکرار فرمودند: ای ابا الحسن، امانت را به نیکوکار و بدکار برگردان چه کم باشد، چه زیاد، حتی اگر نخ و سوزن باشد.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ثَلَاثَةٌ لَا بُدَّ مِنْ آدَائِهِنَّ عَلَى كُلِّ حَالٍ: الْأَمَانَةُ إِلَى الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ، وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ إِلَى الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ، وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ بَرِّينَ كَانَا أَوْ فَاجِرِينَ.^۲

^۱ - مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۲ به نقل از بشارة المصطفی

^۲ - مشکاة الأنوار، ص ۵۳

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: سه چیز است که چاره ای جز ادا کردن آن نیست: برگرداندن امانت به نیکوکار و بدکار، وفای به عهد، نسبت به نیکوکار و بدکار، نیکی به پدر و مادر، چه نیکوکار باشند چه بدکار.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ الْأَمَانَةَ تُؤَدَّى إِلَى الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ، وَالْعَهْدُ يُوفَى بِهِ لِلْبَرِّ وَالْفَاجِرِ، وَأَدَّ الْأَمَانَةَ إِلَى مَنْ أَيْتَمَّنَكَ، وَلَا تَخُنْ مَنْ خَانَكَ.^۳

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: همانا باید امانت به نیکوکار و فاجر برگردانده شود، و به عهدی که با نیکوکار و فاجر بسته شده است وفا شود. امانت را به کسی که به تو اطمینان کرده است، باز گردان، و به کسی که به تو خیانت کرده است، خیانت مکن.

عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كَانَ فِيمَا وَعَظَ بِهِ لِقْمَانُ ابْنَهُ أَنْ قَالَ: يَا بَنِيَّ، أَدَّ الْأَمَانَةَ تَسَلَّمَ دُنْيَاكَ وَآخِرَتِكَ، كُنْ أَمِينًا فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَلَّ وَعَلَا لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ.^۴

حضرت باقر علیه السلام فرمودند: جناب لقمان در پندی که به فرزندش می داد، چنین فرمود: ای فرزندم، امانت را باز گردان، دنیا و آخرتت سالم می ماند. امین باش، زیرا خداوند متعال، خیانت کاران را دوست ندارد.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: أَدُّوا الْأَمَانَةَ وَلَوْ إِلَى قَاتِلِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ.^۵

^۳ - مستدرک الوسائل ، ج ۱۴ ، ص ۹ به نقل از دعائم الاسلام

^۴ - بحار الأنوار، ج ۱۳ ، ص ۴۱۸ به نقل از قصص الانبياء

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: امانت را بازگردانید، هرچند امانتِ قاتلِ حسین بن علی علیهما السلام باشد.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: اتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَيْكُمْ بِإِدَاءِ الْأَمَانَةِ إِلَى مَنْ أَيْتَمَنَّاكُمْ، فَلَوْ أَنَّ قَاتِلَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْتَمَّنَنِي عَلَى الْأَمَانَةِ لَأَدَيْتُهَا إِلَيْهِ.^٥

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: تقوای الهی پیشه کنید، و امانت‌ها را به کسانی که به شما اطمینان کردند برگردانید. اگر حتی قاتل علی علیه السلام نزد من امانتی بگذارد، به او بر می‌گردانم.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقُلْتُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، إِنَّ بَعْضَ السَّلَاطِينِ يَأْمِنُنَا عَلَى الْأَمْوَالِ يَسْتَوْدِعُونَهَا، وَلَيْسَ يَدْفَعُ إِلَيْكُمْ خُمْسَكُمْ، أَمْ فَتُؤَدِّيهِا إِلَيْهِمْ؟ قَالَ: وَرَبِّ هَذِهِ الْقِبْلَةِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَوْ أَنَّ ابْنَ مُلْجَمٍ قَاتَلَ أَبِي فَإِنِّي أَطْلُبُهُ بَتْرَةً لَأَنَّهُ قَتَلَ أَبِي أَيَّتَمَّنَنِي عَلَى الْأَمَانَةِ لَأَدَيْتُهَا إِلَيْهِ.^٦

عبد الله بن سنان گفت: نزد حضرت صادق علیه السلام رفتم و عرض کردم: ای فرزند رسول خدا، بعضی از حکام ما را امین دانسته و اموال خود را نزد ما امانت می‌گذارند، آن‌ها خمس شما را نمی‌دهند، آیا ما اموال آن‌ها را برگردانیم؟

٥ - مشکاة الأنوار ، ص ٥٢

٦ - مشکاة الأنوار ، ص ٥٢

٧ - مشکاة الأنوار ، ص ٥٢

پس حضرت سه بار به پروردگار قبله قسم خورده، فرمودند: اگر ابن ملجم، قاتل پدرم، در حالی که من برای قصاص به دنبال او هستم، مرا امین دانسته و نزد من امانتی گذاشته باشد، آن را به او برمی گردانم.

❏ قَالَ زَيْنُ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِشِيعَتِهِ: عَلَيْكُمْ بِأَدَاءِ الْأَمَانَةِ، فَوَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ نَبِيًّا، لَوْ أَنَّ قَاتِلَ أَبِي الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ اتَّمَنَنِي عَلَى السَّيْفِ الَّذِي قَتَلَهُ بِهِ لِأَدَيْتِهِ إِلَيْهِ.^٨

حضرت سجاد علیه السلام به شیعیانشان فرمودند: باز گرداندن امانت‌ها به عهده ی شماست، سوگند به خدایی که محمد صلی الله علیه و آله را به نبوت مبعوث فرمود، اگر قاتل حسین بن علی علیه السلام شمشیری که با آن پدرم را کشت در نزد من امانت بگذارد، آن را به او برمی گردانم.

^٨ - مشکاة الأنوار ، ص ٥٣